

Opgave Watersystemen

Portefeuillehouders: Gerben de Boer, Cees Pieter van Burgsteden, Monique Plantinga, Remco van Maurik

Beleidsvelden

- Inrichting en onderhoud watersystemen
- Planvorming

Terugblik ontwikkelingen en trends

Ondanks de mutaties in personeel en bezetting slagen we er in onze taak goed uit te voeren. Droogte en wateroverschotten worden goed gemanaged, ook het verbeteren van het watersysteem blijft doorgaan. We merken wel dat het moeilijker wordt om tijdig overal aannemers voor te vinden. Bij het realiseren van de opgave Watersystemen gaan we uit van de duurzame doelen van Wetterskip Fryslân voor het zo slim mogelijk omgaan met energie- en materiaalgebruik, inpassing in de omgeving, waterkwaliteit en biodiversiteit.

Onderhoud waterlopen

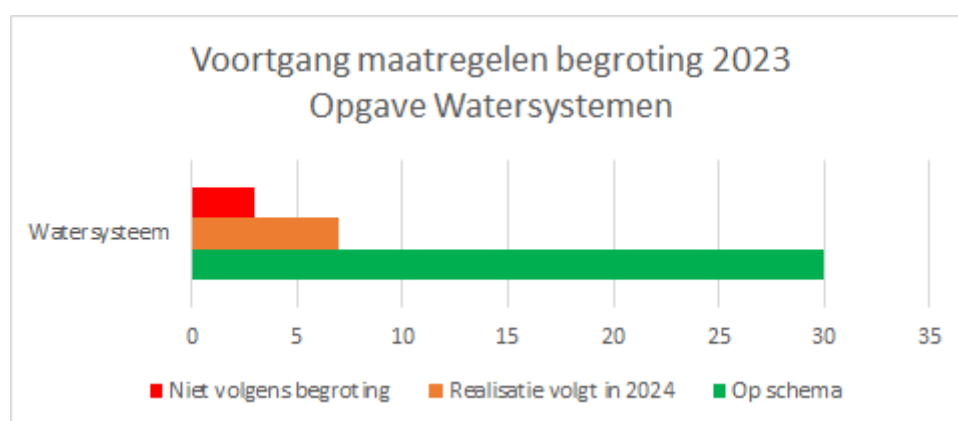
Aanbesteding en gunning heeft plaatsgevonden. Toolboxmeetings, gesprekken over de contracten en toezicht zijn opgestart. Het onderhoud gaat in ieder geval meer kosten door inflatie en inzet op duurzaamheid. Pas na de definitieve afrekening in 2024 wordt duidelijk wat de jaarlijkse structurele verhoging zal zijn. In de kadernota 2025-2029 wordt hiervoor een ruimtevrager opgevoerd.

Exotenbestrijding

Het budget voor 2023 is fors verhoogd om met name de watervlinder een halt toe te roepen. Door de opstartfase van het project en te weinig ruimte bij de aannemers (tot juni) is niet het hele budget dit jaar benut. De bestrijding is in volle gang en in het watersysteem zijn nu geen knelpunten meer die de waterbeheersing verstoren, die zijn allemaal weggewerkt. De aannemers hebben, nu het nieuwe contract dat ingegaan is op 1 juni, de capaciteit op orde om slagvaardig het werk te kunnen uitvoeren. De komende jaren wordt gewerkt aan het nog verder terugdringen en eliminatie van de exoten.

Samenvatting realisatie beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel is de voortgang van de realisatie van de beleidsmaatregelen weergegeven. Iedere beleidsmaatregel wordt verder toegelicht.

Vervullen van de maatschappelijke functie

Bij het vervullen van de maatschappelijke functie willen we zorgen voor een gezonde fysieke leefomgeving. Daarbij zoeken wij naar koppelkansen met de twee andere maatschappelijke doelen van het watersysteem, het reguleren van watertekort en wateroverlast en met beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater.

Wat wilden we bereiken?

Uitvoeringsplan biodiversiteit

Met het uitvoeringsplan biodiversiteit beschermen en verbeteren we de biodiversiteit. Dat doen we aan de hand van de in het uitvoeringsplan beschreven sporen:

- Spoor 1: biodiversiteit in en om het water
- Spoor 2: biodiversiteit op het land
- Spoor 3: biodiversiteit in projecten
- Spoor 4: biodiversiteit en bodem
- Spoor 5: educatie en communicatie over biodiversiteit

Wat hebben we daar voor gedaan?

Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit

Voortgang maatregel

Implementeren van het uitvoeringsplan biodiversiteit

In juli 2023 is de medewerker biodiversiteit en ecologie gestart. Hierdoor is de verbinding tussen de uitvoering en het kantoor versterkt door middel van, onder andere, het verbeteren van de biodiversiteit met aangepast onderhoud op een aantal eigen terreinen zoals rwzi-terreinen, gemalenterreinen en primaire keringen. Ook is een plan van aanpak geschreven voor meer biodiversiteit bij primaire keringen. Samen met andere waterschappen werken we aan een raamwerk voor de monitoring van biodiversiteit en wisselen we informatie en ervaringen uit. Via het KRW-programma lopen inrichtings- en beheermaatregelen die een gunstige uitwerking hebben op biodiversiteit in en om het water.

We hebben een informatiemarkt georganiseerd voor bestuurders en overige geïnteresseerden over biodiversiteit vanuit onze kerntaken. Met het herstelprogramma Biodiversiteit hebben we samengewerkt met onze partners aan ambities voor educatie en communicatie zoals met het Biodiversiteitsfestival Broed in 2023 en via het kennisplatform biodiversiteit.frl. In de sessies van 'living lab natuurinclusieve landbouw Fryslân', gesprekken met gemeenten en een kennisdag met de Provincie Fryslân hebben we kennis gedeeld over ecologisch onderhoud met agrariërs, gemeenteambtenaren, provincieambtenaren en andere geïnteresseerden.

Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins

Binnen diverse projecten hebben we koppelkansen gerealiseerd. Denk aan het extensiever beheren van assets en het inzaaien met kruidenrijke soorten. Daarnaast zijn we verder gegaan met het inventariseren en benutten van de koppelkansen binnen de reguliere onderhoudsprocessen.

Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie

Er is regelmatig contact geweest met klaarmeesters, rayonbeheerders, flora & faunacontroleurs/-inspecteurs en Grienskip. Ook hadden we vaker contact met Grienskip en spraken we met de voormannen over het belang van biodiversiteit.

Verbeteren van de biodiversiteit door middel van het realiseren van quick wins

Voortgang maatregel

Binnen diverse projecten hebben we koppelkansen gerealiseerd. Denk aan het extensiever beheren van assets en het inzaaien met kruidenrijke soorten. Daarnaast zijn we verder gegaan met het inventariseren van de koppelkansen binnen de reguliere onderhoudsprocessen. We hebben bomen geplant op rwzi-terreinen en insectenhôtels besteld die we binnenkort gaan plaatsen.

Franeker is als extra locatie in de pilot rwzi-terreinen opgenomen.

Er zijn op diverse terreinen bomen gespaard van kap door nogmaals kritisch naar ontwerpen te kijken.

Verzorgen van informatie en educatie richting de interne organisatie

Voortgang maatregel

Er is regelmatig contact geweest met klaarmeesters, rayonbeheerders, flora&faunacontroleurs/-inspecteurs en Grienskip. Ook hadden we vaker contact met Grienskip en spraken we met de voormannen over het belang van biodiversiteit.

Reguleren van watertekort en wateroverlast

Via het reguleren van watertekort en wateroverlast willen we zorgen voor voldoende water voor de leefomgeving van Wetterskip Fryslân. Hierbij zorg ons watersysteem voor de juiste kwantitatieve verdeling van water.

Wat wilden we bereiken?

Vergroten boezemcapaciteit

In het veiligheidsplan-II, opgesteld in 2014 en geëvalueerd in 2018, staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. De eerste maatregel betreft het realiseren van 1.500 hectare bergingsgebieden vóór het jaar 2035. De tweede maatregel is het uitbreiden van de Friese boezem met 600 hectare voor het jaar 2035.

Met de provincie, de natuurbeheerders en andere partijen bepalen we welke gebieden we daarvoor gaan inrichten. Tijdens uitvoeringsprojecten werken we aan beide maatregelen. Waar mogelijk liften we mee op initiatieven voor gebiedsontwikkeling. Het veiligheidsplan, en daarmee ook de opgave voor de boezemberging zullen we in 2023 of 2024 herzien op basis van de nieuwe klimaatscenario's.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Inrichten bergingsgebied Bouwepet

Voortgang maatregel

De inrichting van het gebied Bouwepet is in 2023 afgerond. De uitvoering van de inrichting start in 2024 en de verwachte opleveringsdatum van het totale project is najaar 2024.

Realiseren boezemuitbreiding

Voortgang maatregel

In 2023 is 10 ha boezemuitbreiding gerealiseerd. In de lopende projecten acteren we actief op koppelkansen en nemen we de boezemuitbreiding mee. Er is weinig grond beschikbaar voor de boezemuitbreiding.

Verkennen circa 500 hectare aan potentieel bergingsgebied

Voortgang maatregel

We voeren gesprekken met de terrein beherende organisaties (TBO's) om te kijken of de eerder geformuleerd uitgangspunten in het veiligheidsplan nog passend zijn. Er blijkt weinig bergingsruimte in de natuurgebieden is, omdat dit schade aan flora en fauna geeft. Er zijn nog geen concrete afspraken gemaakt met de TBO's. Ons bestuur en dat van de provincie denken na over een oplossing. Ondertussen bereiden we het project voor de berging bij Himpensermar voor, omdat hier eerder afspraken over zijn gemaakt. De prognose is dat er 95 hectare voor bergingsgebied kan worden ingericht. Inclusief het nog te realiseren project van de berging bij Himpensermar en het in 2024 op te leveren project Bouwepet hebben we in totaal 367 hectare ingericht.

Wat wilden we bereiken?

Fries programma landelijk gebied (FPLG)

Wetterskip Fryslân is samen met de Provincie Fryslân opdrachtgever voor de programmaleider FPLG. Wij zijn ambtelijk intensief betrokken bij het provinciale Programmateam FPLG en vertegenwoordigd in alle deelprojecten die hieronder vallen. Wij zijn met twee portefeuillehouders vertegenwoordigd in de Stuurgroep FPLG. Alle waterthema's die van belang zijn komen in de nieuwe plannen voor het landelijk gebied. Ook komt er een nieuwe werkwijze, waarbij de overheden gezamenlijk met de stakeholders bestaande en nieuwe doelen en opgaven gebiedsgericht gaan realiseren. Tevens zijn we actief in samenwerking met de Unie van Waterschappen en andere waterschappen betrokken bij het ambtelijk netwerkoeverleg NPLG en in de "koploper-overleggen" van directeuren en portefeuillehouders.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Aanbieden FPLG aan het rijk

Voortgang maatregel

Het ontwerp van het FPLG is voor de deadline van 1 juli ingediend bij het Rijk. Doelstellingen op het gebied van water maken integraal onderdeel uit van het FPLG. Gelijktijdig zijn vier maatregelenpakketten bij het Rijk ingediend voor de jaren 2024 en 2025 voor een bedrag van € 327 miljoen. Per 30 september 2024 wordt een FPLG 2.0 ingediend.

Wat wilden we bereiken?

Veenweidenprogramma 2021 - 2030

In 2021 hebben Provinciale Staten, ons algemeen bestuur en betrokken gemeenteraden het veenweideprogramma 2021-2030 'Foarut mei de Fryske Feangreiden' vastgesteld. Met de Friese veenweideaanpak willen we de uitstoot van broeikasgassen en de negatieve gevolgen van de bodemdaling door veenoxidatie beperken. Ook het aanpassen van het watersysteem aan klimaatverandering en een duurzaam toekomstperspectief voor de landbouw zijn belangrijke doelen van deze aanpak. In zes gebiedsprocessen werken we samen met partners aan plannen of maatregelen om de veenweidedoelen te realiseren. Inmiddels is duidelijk dat in FPLG 2.0 het veengebied van Fryslân wordt geïntegreerd; gericht op alle NPLG opgaven en NPLG doelen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

6 gebiedsprocessen actief om doelstellingen veenweideprogramma te realiseren.

Voortgang maatregel

In de diverse gebiedsprocessen hebben we gewerkt aan verdere realisatie van de doelen van het veenweideprogramma. De landelijke ontwikkelingen rond het NPLG hebben extra inspanningen gevraagd. In het kader van het NPLG is verder een maatregelenpakket veenweide bij het Rijk ingediend voor een financiële bijdrage.

Herijken veenweideprogramma 2021 - 2030

Voortgang maatregel

Vorig jaar is afgesproken dat de herijking van het veenweideprogramma doorschuift naar 2023 en meeloopt in het proces van opstellen van het FPLG. Door de vele onduidelijkheden die er nog waren rondom het FPLG, zoals het nog ontbreken van een landelijk landbouwakkoord en het nog niet gereed zijn van flankerend beleid en de focus op FPLG, kon in 2023 herijking plaatsvinden. Deze herijking wordt onderdeel van het FPLG 2.0.

Implementatie aanpak hoogwatercircuits

Voortgang maatregel

We zijn gestart met de implementatie van de aanpak hoogwatercircuits. Door de prioriteit van de aanpak van de funderingsproblematiek heeft dit vertraging opgelopen. Team voor implementatie is 1e kwartaal 2024 ingericht.

Implementatie funderingsaanpak

Voortgang maatregel

Het inrichten van een funderingsloket is voorbereid. Dit heeft vertraging opgelopen door onder andere moeizame werving van personele capaciteit. Opening is voorzien in maart 2024. De subsidieregeling voor funderingsonderzoek is voorbereid voor openstelling begin 2024. De financiële gevolgen van de aangenomen moties zijn uitgewerkt en er is bij zowel provincie als bij ons waterschap een besluit genomen over de dekking van de extra kosten als gevolg van deze moties. Een intermediair heeft gesprekken gevoerd met de zogenaamde 'code rood' gevallen en hier een advies over uitgebracht. Provincie en ons waterschap hebben besloten dit advies te volgen en uit te voeren. Dit is in de tweede helft van 2023 opgestart.

Uitvoeren van de gebiedsprocessen volgens Veenweideprogramma

Voortgang maatregel

In het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen is een praktijksimulatie uitgevoerd met de Compensatiesystematiek veenweide. Daarnaast hebben we gewerkt aan het ontwikkelen van het gebiedsplan. De landelijke ontwikkelingen rondom het NPLG hebben extra aandacht gevraagd waardoor het proces meer tijd vraagt. Doel was het gebiedsplan 3e kwartaal 2023 af te ronden. We verwachten dat het afronden van het gebiedsplan uitloopt tot medio 2024.

Uitvoering innovatieve pilots op basis van veenweideprogramma 2021-2030.

Voortgang maatregel

We zijn in 2023 verder gegaan met de diverse pilots. Vooruitlopend op de bijdrage uit het Groeifonds hebben we voorbereidingen getroffen voor de beoogde proefboerderijen op de Hegewarren en de ontwikkeling van een landgoedmodel binnen het proces van het Akkrumer Goedland.

Vaststellen flankerend beleid

Voortgang maatregel

In 2023 is een praktijksimulatie in het gebiedsproces Aldeboarn de Deelen uitgevoerd met de concept compensatiesystematiek veenweide als onderdeel van het flankerend beleid. De praktijksimulatie is afgerond en heeft geleid tot een aantal verbeteringen van de systematiek. De verdere ontwikkeling van de systematiek heeft verder vertraging opgelopen door het aan- en inpassen van de waterwijzer Landbouw in de systematiek.

Wat wilden we bereiken?

Programma stedelijk water

Het programma stedelijk water is een brede samenwerking tussen Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten en provincie Fryslân in het stedelijk gebied. De integrale thema's rond klimaat, waterkwaliteit, beheer- en onderhoud en data op orde komen hier samen. Het programma is erop gericht om de samenwerkingsovereenkomst en het bijhorende addendum tot uitvoering te brengen. Dit alles in het licht van nieuwe ontwikkelingen rond klimaatadaptatie, zoals hittestress, extreme wateroverlast en verdroging.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Nieuwe regeling voor wateren buiten de hoofd- en secundaire wateren

Voortgang maatregel

Op grond van de overeenkomst stedelijk water 2016 (OSW 2016) geeft Wetterskip Fryslân aan bijdrage aan gemeenten voor het onderhoud van de watergangen (hoofd- en secundaire watergangen) en een bijdrage voor onderhoud van open water/vijvers. In voorgaande jaren hebben we met gemeenten gesproken over de hoogte van de bijdrage voor vijvers en open water zoals deze is opgenomen in de OSW 2016. Samen met gemeenten is ambtelijk een verduidelijking gegeven op de bestaande bijdrageregeling. In maart 2023 zijn de bij deze regeling behorende middelen vastgesteld door het algemeen bestuur. De beschikbaar gestelde middelen zijn vanaf 2023 verwerkt in de jaarlijkse bijdrage van WF aan gemeenten.

Vorbereiden integraal programma bebouwd gebied

Voortgang maatregel

In de tussenevaluatie van het FBWK 2021-2025 zoals besproken in het Provinciaal bestuurlijk overleg (PBOW) is aangegeven dat de focus vanuit FBWK verschuift naar de bebouwde omgeving. Er is door de aanjager klimaatadaptatie FBWK (ook programmamanager klimaatadaptatie bij WF) in 2023 in het gemeentelijk ambtelijk wateroverleg (GAWO) een voorstel gedaan voor een gezamenlijk projectbureau / programma bebouwd gebied. Hiervoor is ambtelijk nog onvoldoende draagvlak bij gemeenten gevonden. Met de regiegroep FBWK beraden wij op een gezamenlijk vervolg voor de aanpak bebouwd gebied.

Wat wilden we bereiken?

Maatregelen verbeteren doelrealisatie

Voor de gebruikersfunctie landbouw is afgesproken dat we voldoen aan een gemiddelde doelrealisatie van minimaal 70% per peilvak. In de watergebiedsplannen is per deelgebied vastgelegd welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Daarvoor is draagvlak nodig. Er kan namelijk sprake zijn van conflicterende of van juist elkaar versterkende belangen. In gebiedsprocessen brengen we belangen bij elkaar en bereiden we samen met de gebruikers van het gebied maatregelen voor. Vanuit lopende gebiedsprocessen bereiden we maatregelen voor die bijdragen aan een gemiddelde van minimaal 70% doelrealisatie. Klimaatadaptatie is onderdeel van gesprek tijdens de planvorming en de gebiedsprocessen. Sturen op doelrealisatie wordt een onderdeel van gesprek in het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) in het kader van water en bodem als sturende principes.

Wat hebben we daar voor gedaan?

We leveren 205 hectare op

Voortgang maatregel

Vanaf de tweede helft van 2022 zijn we niet begonnen met voorbereidingen voor verbeteren van de doelrealisatie landbouw vanwege de nieuwe kabinetslijnen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), de Nationale Omgevingsvisie Extra (NOVEX) en het programma Water en Bodem sturend (WaBoS). Die geven aan dat het watersysteem ingericht moet worden op een toekomst waarin het klimaat verandert en water meer bepalend wordt bij de ruimtelijke de inrichting van Fryslân.

Begin 2023 is de voorbereiding afgerond voor realisatie van diverse opgaven in de Graverijpolder, waaronder het verbeteren van de doelrealisatie landbouw. Aan de opgave (ruim 300 hectare) lag een grofmazige modelberekening uit het watergebiedsplan Gaasterlân e.o. ten grondslag. Uit nadere beschouwing - rekening houdend met de huidige beleidslijnen - is geconcludeerd dat toch geen maatregelen noodzakelijk zijn ter verbetering van de doelrealisatie landbouw.

Wat wilden we bereiken?

Peilbesluiten

We leggen voor een deel van het beheergebied peilbesluiten vast. De vrij afstromende gebieden zonder wateraanvoer maken daar geen deel meer van uit. Het gaat om verschillende typen peilbesluiten:

- Revisiepeilbesluiten naar aanleiding van de vastgestelde watergebiedsplannen. Het gaat dan om vastlegging van de werkelijke veldpeilen, een 'foto' van de actuele peilsituatie.
- Partiële peilbesluiten naar aanleiding van peilaanvragen door ingelanden, naar aanleiding van gebiedsprocessen of ambtelijke peilwijzigingen op initiatief van ons waterschap zelf.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Implementeren nota peilbeheer

Voortgang maatregel

De nota peilbeheer is in 2023 geïmplementeerd. In 2024 volgt het actueel houden van de nota met toekomstig nieuw beleid dat door het algemeen bestuur wordt vastgesteld. Zoals mogelijk nieuw beleid als gevolg van beleidsontwikkelingen door veenweide of Fryslân Toekomstbestendig 2050+.

Opstellen revisiepeilbesluiten Greidhoeke en Koningsdiep West

Voortgang maatregel

De revisiepeilbesluit voor het deelgebied van de Greidhoeke wordt momenteel opgesteld door een externe partij. We verwachten dat dit in het tweede kwartaal van 2024 klaar is. Het revisiepeilbesluit voor Koningsdiep-West wordt ook door deze externe partij opgepakt en is eind 2024 klaar.

Vaststellen revisiepeilbesluiten Alde Feanen, Twizel en de Linde

Voortgang maatregel

Het revisiepeilbesluit Twizel zit in afronding. De revisie peilbesluiten Alde Feanen en de Linde worden door een extern bureau opgepakt en eind 2024 bestuurlijk voorgelegd.

Wat wilden we bereiken?

Programma actieve kunstwerken

We werken doorlopend aan het programma actieve kunstwerken. Doel is om het bestaande areaal actieve kunstwerken in een goede staat te krijgen en te houden. Dit doen we volgens een vaste werkwijze. Daarbij houden we rekening met beschikbare budgetten en (personele) capaciteiten. De komende jaren ligt de focus op het gebied de Greidhoeke. De Greidhoeke ligt grofweg tussen de steden Leeuwarden, Franeker, Bolsward en Sneek. In het gebied staan 191 gemalen. Dit is 20% van het totale areaal. De gemalen komen voor een groot gedeelte uit de jaren '80 en '90. In 2030 zijn alle (geautomatiseerde) assets in de Greidhoeke onderzocht en waar nodig gereviseerd of vernieuwd.

In de projectfase passen we de methodiek van duurzaam grond- weg- en waterbouw toe. Zo maken we duurzaamheid tot een integraal onderdeel in het ontwerp. Daarnaast werken we binnen assetmanagement aan standaardisatie waarbij we duurzaamheid, kosten en levensduur tegen elkaar afwegen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Gemalen reviseren, vervangen en amoveren in het gebied Greidhoeke

Voortgang maatregel

De planning van te vervangen en reviseren van de geautomatiseerde assets voor 2024 is klaar. Ruim 80% van het budget wordt besteed in de Greidhoeke. We gaan nu aan de slag met de (detail) planning van 2025. Hiermee houden we rekening met budget en (personele) capaciteit.

Wat wilden we bereiken?

Beheerplan waterlopen

Met het beheer en onderhoud van onze waterlopen zorgen we ervoor dat sloten voldoende water kunnen blijven aan- en afvoeren. Als waterschap willen we bij de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk rekening houden met de planten en dieren langs en in de sloot. In het beheer- en onderhoudsplan waterlopen staat beschreven wat wij hiervoor doen:

- Het uitvoeren van klein en groot onderhoud van hoofdwaters in landelijk gebied. Denk aan maaien, hekkelen, baggeren, onderhouden van beschoeiingen en waar mogelijk inzaaien van een kruidenrijk mengsel om de biodiversiteit te vergroten.
- Toezicht houden op het ecologisch onderhoud van schouwwateren door eigenaren.
- Samenwerking met gemeenten voor onderhoud van waterlopen in bebouwd gebied.
- Het onderhouden van passieve kunstwerken, zoals dammen, duikers en sifons.
- Het bestrijden van exoten volgens het plan van aanpak plaagsoorten. Denk aan de grote waternavel, rivierkreeften en reuzebereklaauw.
- Het maken van afspraken met grondeigenaren over het zelf onderhouden van watergangen ('Right to Challenge') en het uitvoeren van bestaande contracten.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Implementeren beslisboom onderhoud beschoeiingen

Voortgang maatregel

De beslisboom beschoeiingen is opgesteld en wordt besproken met betrokken vakgroepen. Aanvullend maken we in 2024 in het zaakstelsel een zaaktype beslisboom beschoeiingen aan.

Implementeren onderhoudsbestek maaien en hekkelen

Voortgang maatregel

De aanbesteding en gunning (juni 2023) is afgerond. De werkzaamheden worden overeenkomstig het bestek uitgevoerd, met uitzondering van één aannemer. Hier hebben we afscheid van genomen. Dit werk wordt opnieuw aanbesteed.

We onderzoeken welke financiële consequenties het bestek heeft. Het onderhoud gaat in ieder geval meer kosten door inflatie en inzet op duurzaamheid.

Opstellen BOP's stedelijk water per gemeente

Voortgang maatregel

Het opstellen van de BOP's (beheer-en onderhoudsplannen) kan pas starten als de beleidsregels zijn vastgesteld. Daarna wordt de overdracht van de assets naar het waterschap uitgewerkt en worden de beheer- en onderhoudsafspraken vastgelegd in de legger en/of de nog op te stellen BOP's. In 2024 starten we, in samenwerking met de gemeenten, met het opstellen van deze BOP's stedelijk water.

Wat wilden we bereiken?

Peilbeheer

In ons beheergebied zijn circa 8.000 peilgebieden. Deze peilgebieden zijn vastgesteld en vastgelegd in de peilbesluitenkaart. De rayonbeheerder beheert deze peilen door het gebruik van onze assets (stuwen, inlaten, gemalen, waterlopen, waterkeringen).

Bij iedere asset stellen we het peil in uit het geldende peilbesluit. Aan de hand van de peilschalen en software voor het bedienen van assets controleren we of het juiste peil is ingesteld.

Het beheren van de peilen is een continu proces waar rayonbeheerders, afhankelijk van de weersomstandigheden, een groot deel van hun beschikbare tijd mee bezig zijn. Daarnaast komen er meldingen binnen van te hoge of te lage waterstanden afhankelijk van de actuele weersomstandigheden. De rayonbeheerder reageert hierop door controle van het peil en eventueel het nemen van extra maatregelen. Tijdens periodes van droogte wordt waar nodig en waar mogelijk afgeweken van de peilbesluiten. De beheermaatregel (dreigend) watertekort geeft ons de ruimte om de peilen tijdelijk te verhogen. Tijdens periodes van wateroverlast anticiperen we juist door de peilen tijdig te verlagen, om extra berging te creëren.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Instellen van peilen conform peilbesluiten kaart

Voortgang maatregel

In 91% van ons beheergebied zijn de peilbesluiten op orde. In 9% van ons beheergebied zit er verschil tussen het peilbesluitpeil en het beheerpeil. In veel gevallen is het beheerpeil het nieuwe peil wat nog via een revisie-peilbesluit vast moet worden gesteld.

Oorzaken: Er zijn locaties waar, met een goede reden, het vastgestelde peil echt niet meer te handhaven is. Hier is het beheerpeil lager ingesteld, maar dit moet nog worden geformaliseerd in een revisie-peilbesluit. Een andere oorzaak is dat er peilbesluiten zijn die nog zijn vastgesteld door voorlopers van Wetterskip Fryslân. Daar is toen de keuze gemaakt om het peil, dat is vastgelegd in het peilbesluit, lager te kiezen dan het beheerpeil, met de gedachte dat het waterpeil met de bodem mee kan dalen zonder dat er een nieuw peilbesluit nodig is.

Risico: De beheerpeilen hebben geen juridische status. Hierdoor bestaat het risico dat Wetterskip Fryslân bij een aansprakelijkheidsstelling voor geleden schade over moet gaan tot uitkering van een schadevergoeding.

Aanpak: Er wordt extra capaciteit ingehuurd om de resterende 9% sneller weg te werken. Prioritering wordt door de werkgroep peilbesluiten en de vakgroep rayonbeheer gedaan. Daarnaast wordt er door rayonbeheer extra capaciteit vrijgemaakt om input te leveren voor de nog op te stellen revisie-peilbesluiten. In 2023 is dit opgestart en in de loop van 2024 wordt dit afgerond.

Wat wilden we bereiken?

Actualisatie en realisatie wateroverlastbeleid

In het veiligheidsplan-II uit 2014 staan maatregelen om wateroverlast nu en in de toekomst te beperken. Dit plan hebben we in 2018 geëvalueerd. Diverse ontwikkelingen die in de evaluatie zijn benoemd (zoals de visie Toekomst bestendig waterbeheer) vragen vanaf 2022 om actualisatie van het wateroverlastbeleid voor de deelsystemen. Voor de uitvoering van maatregelen is 2023 een overgangsjaar.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Opstellen nota wateroverlast deelsystemen

Voortgang maatregel

De toetsing van onze watersystemen aan de regionale normering wateroverlast is in december 2023 afgerond. Met de resultaten van de toetsing weten we hoe het met de kans op wateroverlast in onze polders en vrij afstromende gebieden is gesteld. De resultaten worden verwerkt in de beleidsnota omgaan met wateroverlast die in 2024 aan het bestuur wordt voorgelegd. De nota bevat het beleid en de maatregelen om wateroverlast tegen te gaan.

Realisatie waterberging

Voortgang maatregel

Waterberging wordt gerealiseerd bij het hoofdstuk 'Vergroten boezemcapaciteit'.

In een gezamenlijke verkenning met It Fryske Gea is het gebied Bouwepet ten zuiden van Gytsjerk naar voren gekomen als een gebied dat geschikt gemaakt kan worden voor retentie. Met de inrichting van Bouwepet wordt ongeveer 85 hectare retentiegebied gerealiseerd dat in 2024 wordt afgerond. In de begroting is opgenomen dat we in 2023 0 hectare bergingsgebied realiseren en in 2024 50 hectare. De totaal gerealiseerde aantal hectare waterberging komt inclusief het project Bouwepet op 272 hectare.

Wat wilden we bereiken?

Duurzaam beheer zoetwater deelsystemen

In de oorspronkelijke begroting hebben we twee doelstellingen geformuleerd die over dezelfde opgave gaan. In deze voortgangsrapportage hebben we de doelstelling Deltaprogramma zoetwater samengevoegd met deze doelstelling.

We willen strategische doelen over onze zoetwatervoorziening vastleggen. De trits vasthouden- voorraad vormen- inlaten is daarbij belangrijk uitgangspunt. Hoe zorgen we voor voldoende zoetwater op het juiste moment? Het gebruik en de aanvulling van zoetwater moet in balans zijn. De uitwerking van de strategische doelen moet doorwerken in veel onderdelen van onze organisatie, bijvoorbeeld in vergunningverlening en peilbeheer.

Daarnaast werken we in het kader van het Deltaplan Zoetwater aan de uitvoering van maatregelen om watertekorten tegen te gaan in de periode 2022-2027. Voor ons waterschap gaat het om het uitvoeren van waterconserveringsmaatregelen in het zandgebied. Dat doen we in overleg met de streek en in projecten die we uitvoeren in het kader van de Regio Deal Zuidoost en het lopende gebiedsproces van beekdal Linde. In totaal subsidiëren we voor € 1 miljoen aan maatregelen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Bepalen onderzoeksgebied en data voor Freshem

Voortgang maatregel

Het waterschap (en onze provincie) neemt in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater deel aan het landelijk project Freshem, dat onderzoek doet naar zoet-zoutovergangen in de kustzones. Door elektromagnetische metingen wordt bepaald op welke diepte deze overgangen voorkomen. De gebieden waar gevlogen (met een helikopter) gaat worden zijn in grote lijnen bekend. Er zijn al grondboringen uitgevoerd in Fryslân, die als referentie worden gebruikt voor de elektromagnetische metingen die naar verwachting in 2024 in ons gebied worden uitgevoerd.

Bestrijden verdroging natuur in Regiodeal Zuidoost en beekdal Linde

Voortgang maatregel

In het gebiedsproces Linde is in 2023 in polder IJkenverlaat met de uitvoering gestart, er wordt 40 hectare waterconservering gerealiseerd. In 2023 is in het kader van de Regiodeal Zuidoost het grootste deel van de maatregelen voor de zandgronden, uitgevoerd, dit levert ongeveer 800 tot 1000 hectare waterconservering voor natuur en landbouw op.

In 2023 is gestart met het verondiepen van interne watergangen in het Katlijkerschar (Regiodeal Zuidoost), dit levert 35 ha verdrogingsbestrijding op, afronding in 2024.

In de planning voor 2024 en verder:

- Water voor natuur en landbouw Oldelamer: 80 hectare, afronding in 2025.
- Onderdeel van de Dulf Van Oordt's mersken: peil zandwinplas verder verhogen en maatregelen verdrogingsbestrijding natuur realiseren in gebied Rome, start uitvoering in 2025.
- Water vasthouden bosgebied Oranjewoud (fase 2) 44 hectare. Uitvoering gestart in 2023, oplevering in 2024.
- Gebiedsproces Koningsdiep, verdrogingsbestrijding door nieuwe inrichting beekdal, uitvoering in 2025

Uitvoering geven aan enkele projecten waterconservering zandgronden

Voortgang maatregel

Subsidieregeling is 1 juli 2023 gestart voor grondeigenaren op de zandgronden, waarbij ze gestimuleerd worden water vast te houden in relatie tot de droogte. De eerste aanvragen zijn binnengekomen. Voor 1 aanvraag is al subsidie uitgekeerd.

Daarnaast hebben we in de Regiodeal Oost een groot aantal projecten waterconservering uitgevoerd op agrarische bedrijven en natuurterreinen.

Vaststellen strategische doelen in de BOVi

Voortgang maatregel

De strategische doelen voor zoetwater zijn in de BOVi opgenomen. De BOVi is in juli 2023 door het algemeen bestuur vastgesteld.

Vergroten bekendheid subsidieregeling

Voortgang maatregel

De subsidieregeling waterconservering zandgronden is in februari 2023 in het algemeen bestuur vastgesteld. Met de regeling kunnen grondeigenaren in het zandgebied een subsidie aanvragen voor maatregelen om droogte en watertekorten tegen te gaan. De regeling is 1 juli 2023 opengesteld voor aanvragen. Via onze website, de medewerkers in het veld en de agrarische gebiedscollectieven communiceren we over de regeling. Daarnaast onderzoeken we op dit moment de mogelijkheid om met LTO samen te werken en daardoor meer bekendheid te geven aan deze subsidieregeling.

Wat wilden we bereiken?

Toezicht en handhaving

Door klimaatverandering krijgen we steeds vaker te maken met droogteperioden in voorjaar en zomer. We willen goed voorbereid zijn op deze situaties, zodat duidelijk is waar we in deze droogteperioden specifiek op toezien. Daarbij houden we rekening met (nieuw) beleid en nieuwe ontwikkelingen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Houden van toezicht op naleving Waterschapsverordening

Voortgang maatregel

Er is een toezichtsplan voor de grondwater- en oppervlaktewater onttrekkingen. De afgelopen jaren zijn er vaker periodes met weinig neerslag en veel verdamping voorgekomen. Er kan dan een onttrekkingsverbod/beregeningsverbod worden ingesteld, zoals in juli 2018.

Grondwateronttrekkingen bij bodemsaneringen en vergunningsplichtige onttrekkingen worden altijd gecontroleerd. In het beregeningsseizoen houden we toezicht om illegale grondwaterbronnen op te sporen.

Afgelopen jaar zijn tijdens de droogteperiode 28 controles uitgevoerd op onttrekkingen, 4 voldeden niet. Vandaar een nalevingspercentage van 86%.

Beschermen en verbeteren van het oppervlaktewater

Wij willen zorgen voor schoon water voor de leefomgeving. Hierbij zetten we de werking van het hele watersysteem in om een juiste kwaliteit van water te realiseren.

Wat wilden we bereiken?

Waterkwaliteit KRW-waterlichamen

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht lidstaten stroomgebiedbeheerplannen (SGBP-en) vast te stellen. De doelen en maatregelen voor de KRW-waterlichamen (de grote wateren) zijn opgenomen in de Nederlandse plannen. Wetterskip Fryslân valt onder het stroomgebied van de Rijn. Om de zes jaar vindt herziening van de plannen plaats.

In 2021 is voor de periode 2022-2027 een nieuwe KRW-beslisnota voor het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) vastgesteld. De beslisnota bevat de doelen die we nastreven voor 24 waterlichamen een totaal aan 116 maatregelen, waarvan we er 82 moeten uitvoeren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het doen van onderzoek, het natuurvriendelijk inrichten van watergangen, het voor vissen passeerbaar maken van gemalen of het beheer van natuurvriendelijke assets. In 2022 zijn 5 maatregelen uitgevoerd. De overige maatregelen (34) zijn in planvorming en worden door provincie Fryslân of gemeenten uitgevoerd.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Uitvoeren van 7 van de in totaal 82 KRW maatregelen

Voortgang maatregel

In 2023 hebben we 6 maatregelen gerealiseerd, 4 vispassages en 2 onderzoeken. De inrichting van natuurvriendelijke oevers heeft iets vertraging opgelopen en wordt begin 2024 opgeleverd.

Wat wilden we bereiken?

Waterkwaliteitsdoelen niet KRW-wateren

Ongeveer de helft van het water in ons beheergebied behoort niet tot de KRW-waterlichamen ('niet KRW-wateren'). Met de provincie Fryslân hebben we afgesproken om ons bij de bescherming van deze wateren te richten op drie categorieën: 1) wateren in landelijk gebied, 2) wateren in natuurgebied en 3) wateren in bebouwd gebied. Elk van deze categorieën heeft een eigen aanpak. Daarmee zijn we de komende jaren samen met de provincie Fryslân aan de slag.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Vaststellen doelen en maatregelen met gemeenten

Voortgang maatregel

Het plan van aanpak voor wateren in bebouwd gebied om de huidige toestand in samenwerking met gemeenten te bepalen is uitgevoerd voor de gemeente Súdwest-Fryslân. Resultaten zijn aan de orde gekomen in het Gemeentelijk Ambtelijk Wateroverleg.

Wat wilden we bereiken?

Monitoring zwemwater

Wij monitoren jaarlijks de waterkwaliteit van zwemwateren. We stellen verbeterplannen ('zwemwaterprofielen') op voor zwemwateren die nog geen 'goed' of 'uitstekend' scores. Samen met onze partners nemen we maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het kan hierbij om fysieke maatregelen gaan, maar ook om afspraken over communicatie, regelgeving, handhaving, taakverdeling en samenwerking. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de maatregelen ligt bij de betrokken partijen zoals gemeenten, exploitanten en de provincie Fryslân. In sommige gevallen is er meer onderzoek naar de oorzaken van verontreinigingen nodig. Hierover maken we afspraken met de betrokken partijen.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Actualiseren van ongeveer vijf zwemwaterprofielen

Voortgang maatregel

Van de vijf voorgenomen zwemwaterlocaties zijn profielen gemaakt. Deze zijn in februari/maart 2024 openbaar toegankelijk gemaakt via het zwemwaterportaal (zwemwater.nl).

Bijdrage leveren aan provinciale gebruiksvisie waterrecreatie

Voortgang maatregel

In april 2023 heeft Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân de gebruiksvisie waterrecreatie vastgesteld. Zwemwaterkwaliteit is een van de onderdelen binnen deze visie. Zo wordt er onder andere een interactieve kaart opgesteld waar aangegeven staat waar er nieuwe zwemwaterlocaties mogelijk kunnen worden ontwikkeld. Het opstellen van deze kaart wordt vanuit het watersysteem perspectief geredeneerd. Wij leveren een bijdrage in dit proces waar ook in een actualisatie van de gebruiksvisie is voorzien. In de zomer van 2024 wordt dit opnieuw leven ingeblazen door de provincie.

Wat wilden we bereiken?

Baggeren hoofdwatgangen

Met baggeren zorgen we voor een goed functionerende en gezonde waterinfrastructuur. We voeren baggerwerken uit in de hoofdwatgangen, totaal areaal ongeveer 5.500 kilometer. Jaarlijks baggeren we hoofdwatgangen in de polders, E- en F vaarwegen in de boezem en een aantal grotere (boezem)vaarten. Daarbij toetsen we de kwaliteit van het baggerslib om te beoordelen of we slib op de kant gedeponeerd kan worden of moet worden afgevoerd naar depots voor verontreinigde bagger. Jaarlijks rapporteren we aan het algemeen bestuur het aantal gebaggerde kilometers, initiatieven right to challenge en de kosten.

Wat hebben we daar voor gedaan?

Baggerwerken voorbereiden

Voortgang maatregel

In 2023 is er in de cyclische baggerprojecten overeenkomstig planning 285 km gebaggerd. De aanbesteding van de projectmatige baggerprojecten heeft plaatsgevonden. De projecten zijn gegund en gestart of gaan in 2024 in uitvoering.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Watersystemen	Jaarrekening 2023	Actuele begroting 2023	Oorspronkelijke begroting	Vershil actuele begroting - Jaarrekening 2023
	79.031	78.728	75.255	-303
Eindtotaal	79.031	78.728	75.255	-303

Toelichting op exploitatieresultaat jaarrapportage 2023

Onderhoud waterlopen (€ 1.200.000 nadelig)

Zoals in de tweede voortgangsrapportage al aangegeven is de aanbesteding en gunning van het onderhoud van de waterlopen afgerond. Aangegeven is dat pas na afloop van het herfstonderhoud kon worden aangegeven hoe hoog de extra kosten zijn omdat eerst volgens het nieuwe bestek moest worden gewerkt en afgerekend. Het budget van € 7.200.000 is nu met bijna € 1.400.000 overschreden door de hogere inflatie en het invoeren van het duurzaamheids criterium. In de prognose van begroting 2024 moet ook nog rekening worden gehouden met een overschrijding van het budget. In de kadernota 2025-2029 zal hiervoor een ruimtevrager worden opgevoerd. Omdat de gemeenten minder in rekening hebben gebracht voor het onderhoud in stedelijk gebied hierop een onderschrijding van het begrote budget. Per saldo een overschrijding van € 1.200.000.

Exotenbestrijding (€ 600.000 voordelig)

De reguliere bestrijdingswerkzaamheden (door onder andere Grienskip en de SG groep) van de exotenbestrijding zijn in 2023 goed opgestart, maar met de handmatige bestrijding (met als doel eliminatie) van de waternavel is later begonnen dan is vastgelegd in het aanvalsplan. We stellen voor een deel van het budget van 2023 te reserveren als bestemmingsreserve om het plan toch nog goed te kunnen uitvoeren. De looptijd van het aanvalsplan blijft dan 4 jaar.

Baggeren (€ 1.300.000 voordelig)

Met het baggeren van de grote vaarten Noordervaart, de Klynsmafeart, de Bansleat en de Heksleat is in 2023 begonnen. Een deel van het werk wordt in 2024 uitgevoerd en betaald. Het budget was geraamd in boekjaar 2023 en wordt nu dus onderschreden. Op dit moment hebben maar twee gemeenten werkzaamheden conform overeenkomst het achterstallig onderhoud uitgevoerd. Omdat in de begroting op meer gemeenten was gerekend, wordt ook dit budget onderschreden. Voor beide onderschrijdingen wordt een bestemmingsvoorstel gedaan omdat de werkzaamheden nog wel worden uitgevoerd.

Bediening actieve kunstwerken (€ 3.500.000 nadelig)

Zoals bij de tweede voortgangsrapportage is aangegeven, zijn de elektriciteitskosten gestegen voor netbeheer en levering. Omdat in 2023 óók nog drie hoogwaterperioden (eind januari, november en december) moesten worden gemanaged, is het energieverbruik flink toegenomen. Het Woudagemaal heeft voor ruim € 800.000 extra (fossielvrije) brandstof verbruikt en de poldergemalen en het Hooglandgemaal samen extra € 1.600.000 aan stroom. Door de inzet van de actieve kunstwerken hebben we voorkomen dat er wateroverlast is ontstaan in het beheersgebied. Het gevolg van het intensieve peilbeheer is wel dat meer uren aan het waterbeheer zijn besteed. Hierop daarom een overschrijding van bijna € 900.000 ten opzichte van wat was begroot.

Veenweide, inclusief funderingsproblematiek (€ 600.000 voordelig)

In het kader van de funderingsproblematiek is er in 2022 besluitvorming geweest over de aanpak hiervan. Zowel door ons algemeen bestuur als door Provinciale Staten van provincie Fryslân zijn een aantal moties aangenomen. De financiële effecten hiervan waren niet meegenomen in de vastgestelde begroting 2023 en hebben bij de eerste voortgangsrapportage 2023 tot een begrotingswijziging geleid van € 1.000.000. In het najaar van 2023 zijn de effecten van de aanpak inclusief de moties nader uitgewerkt en zijn de bedragen voor de jaren 2023 t/m 2029 bekend geworden, inclusief de verdeling tussen de verschillende overheden. Deze bedragen zijn/worden opgenomen in de meerjarenbegroting 2025 - 2029.

Plannen waterkwaliteit (€ 235.000 voordelig)

Omdat een deel van de (KRW) werkzaamheden van 2023 doorschuiven, wordt ook dit budget meegenomen naar 2024, als voorstel voor een bestemmingsreserve KRW.

Gebiedsgerichte plannen (€ 200.000 voordelig)

Door verschillende vakgroepen is minder tijd besteed aan gebiedsgerichte plannen dan opgenomen in begroting en voortgangsrapportages. Het betreft een verschuiving van uren.

Vergunningen en meldingen (€ 400.000 voordelig)

Er zijn meer vergunningen afgegeven met ook een hoger tarief. Ten opzichte van de begroting is dat met minder personeelskosten gerealiseerd.

Onderhoud van actieve kunstwerken (gemalen), stuwen en inlaten (€ 1.600.000 voordelig)

Er hebben zich weinig grote storingen voorgedaan bij de bijna 1000 (!) gemalen, daardoor wordt het budget (voor gemalen en stuwen en inlaten samen € 11.400.000) onderschreden. Daarnaast is voor de instandhouding van verschillende objecten subsidie ontvangen van het Nationaal Restauratiefonds en is van een delfstofwinner een bijdrage ontvangen voor de hogere exploitatiekosten van de bodemdalingsgemalen. Een deel van het vooruit ontvangen bedrag voor de regiodeal wordt meegenomen naar 2024.

Bestemmingsvoorstellen budgetten

Zoals voorzien in de tweede voortgangsrapportage zijn een aantal budgetten niet volledig besteed in 2023. Dat betekent echter niet dat we het werk niet uitvoeren. In tegendeel zelfs, het werk is al bezig, maar de oplevering is pas in 2024. Voor die werken waar dat voor geldt, wordt bij de jaarrekening een bestemmingsvoorstel gedaan. Op deze manier zijn we er zeker van dat we de rekeningen in 2024 kunnen betalen, zonder dat dit ten koste gaat van het in 2024 beschikbare budget. Het gaat dan om de volgende budgetten:

- Wegwerken achterstallig onderhoud stedelijk water gemeenten
- Baggeren grote vaarten
- Waterconservering zandgronden
- Exotenbestrijding
- KRW

Voor een onderbouwing van de bestemmingsvoorstellen wordt verwezen naar "Te bestemmen resultaat".

Investerings

bedragen x € 1.000

Opgave Watersystemen	Begroot krediet		Verstrekingen 2023		Verschil	
	Bruto	Netto	Bruto	Netto	Bruto	Netto
Kunstwerken actieve waterbeheersing	10.650	10.650	10.360	10.360	290	290
Inrichting watersystemen (landelijk gebied)	591	591	200	200	391	391
KWR - inrichtingsmaatregelen	2.200	2.200	275	275	1.925	1.925
Uitvoeringsprogramma Veenweide	300	300	-	-	300	300
Boezemgemaal(voorbereiding)	2.000	2.000	-	-	2.000	2.000
Subtotaal Opgave Watersystemen	15.741	15.741	10.835	10.835	4.906	4.906

KRW Inrichtingsmaatregelen

De beschikbare verzamelkredieten worden niet volledig in 2023 aangevraagd. Dit komt doordat we meer subsidies hebben ontvangen dan we op gerekend hadden. We hebben namelijk aan het begin van de planperiode de volledig toegezegde subsidie van de provincie Fryslân ontvangen. De resterende investeringsruimte KRW Inrichtingsmaatregelen, wordt bij de KRW-evaluatie in 2024 betrokken. Dan vragen we het dagelijks bestuur of aanpassingen nodig zijn in het vastgestelde maatregelenpakket KRW. Na goedkeuring kan het resterende investeringsbudget hiervoor worden gebruikt.

Boezemgemaal

Het is nog niet duidelijk of en wanneer er gestart kan worden met de voorbereiding van een extra boezemgemaal. Dit is afhankelijk van de keuzen en uitkomsten van de lopende processen die voortvloeien uit de strategische programma's over de toekomstige inrichting van Friesland. In juli 2023 is de BOvi vastgesteld, deze vormt het kader voor het nog op te stellen boezemplan. Dit plan stellen we in 2024 op. Het boezemplan is weer randvoorwaardelijk voor de keuze of er een extra boezemgemaal noodzakelijk is.

Veenweide

De beschikbare kredieten worden in 2023 niet aangevraagd en doorgeschoven naar 2024, omdat het veenweide programma in het afgelopen jaar vooral bezig geweest om de aanvraag veen t.b.v. het FPLG voor te geven.

Risico's

Er zijn in de rapportageperiode geen nieuwe risico's ontstaan wat de opgave Watersystemen betreft.